
Kemal Gözler, “Cumhurbaşkanı Abdullah Gül’ün Görev Süresi Ne Kadardır ve Bu Görev Süresi Kanunla Belirlenebilir mi?”, www.anayasa.gen.tr/gorev-suresi-kisa.htm
(Konuluş: 16 Ocak 2012; Son Değişiklik: 18 Ocak 2012).

NOT: Buradaki metin, bu makalenin hazırlık versiyonudur. Okuyucular eleştirilerini benimle (kgozler[at]hotmail.com) paylaşırlarsa sevinirim. Son hali verilip, bu makale önümüzdeki günlerde bir dergiye gönderilecektir. Bir dergide yayınlanuncaya kadar, yazar, bu makalede değişiklik ve düzeltme yapma hakkını saklı tutar. K.G.

Bu makalenin 24 Ocak 2012 tarihli UZUN versiyonunu
www.anayasa.gen.tr/gorev-suresi.pdf den okuyabilirsiniz.

CUMHURBAŞKANI ABDULLAH GÜL’ÜN GÖREV SÜRESİ NE KADARDIR VE BU GÖREV SÜRESİ KANUNLA BELİRLENEBİLİR Mİ?

Kemal Gözler* **

2012 yılının başlamasıyla Cumhurbaşkanı Abdullah Gül’ün görev süresinin ne olduğu sorunu tekrar gündeme geldi ve bu sorunu çözmek için ilk defa somut adımlar atıldı. Basından öğrendiğimiz kadarıyla, TBMM Anayasa Komisyonu, “Cumhurbaşkanı Seçim Kanunu Tasarısı”na “*11. Cumhurbaşkanının görev süresi yedi yıldır*” diye bir geçici madde eklenmesini kabul etmiş. Bu maddenin ayrıntısını aşağıda göreceğiz. Ama önce burada birbiriy-le bağlantılı şu iki soruya cevap arayacağımızı belirtelim: (1) Cumhurbaşkanı Abdullah Gül’ün görev süresi ne kadardır? (2) Bu görev süresi kanunla belirlenebilir mi?

I. CUMHURBAŞKANI ABDULLAH GÜL’ÜN GÖREV SÜRESİ NE KADARDIR?

Bu soruya bizim cevabımız “beş yıldır” şeklindedir. İlk önce bu görüşümü-zü, sonra da “yedi yıldır” görüşünü görelim.

A. CUMHURBAŞKANININ GÖREV SÜRESİ BEŞ YILDIR

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül’ün görev süresinin beş yıl olduğu şu ar-gümanlarla ispatlanabilir:

* *Email:* gozler[at]hotmail.com. *Web:* www.anayasa.gen.tr/gozler.htm.

** Bu makalenin hazırlık versiyonunu okuyup bana eleştiri veya düzeltmelerini bildiren Halit Aker, Servet Armağan, Ayhan Döner, Ece Göztepe, Gürsel Kaplan, Onur Karahanoğulları, Ömer Keskinsoy, Mustafa Koçak, Öznur Sevdiren, Murat Sevinç, Hasan Tunç, Mehmet Turhan, Güher Ulu, Murat Yanık, Bülent Yavuz’a çok teşekkür ederim. Haliyle hatalar sadece bana aittir.

1. Kanunların Zaman Bakımından Uygulanması Konusundaki Genel İlkeler Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün Görev Süresinin Beş Yıl Olmasını Gerektirir

Aslında hukuk teorisi bakımından Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün görev süresinin ne olduğu sorunu ayrıca tartışmaya değmeyecek kadar basit bir sorundur. Zira söz konusu sorun, hukuk fakültelerinde birinci sınıfta okutulan "hukuka giriş" derslerinde öğretilen "kanunların zaman bakımından uygulanması" konusundaki genel ilkelerin¹ uygulanmasıyla kolayca çözümlenmektedir. Şöyle:

Cumhurbaşkanının görev süresini düzenleyen Anayasamızın 101'inci maddesi, 21 Ekim 2007 tarihli halkoylamasıyla onaylanan 31 Mayıs 2007 tarih ve 5678 sayılı Anayasa Değişikliği Kanunuyla değiştirilmiş ve söz konusu süre yedi yıldan beş yıla indirilmiştir. Anayasamızın anılan Kanunla değiştirilen 102'nci maddesinin ikinci fıkrasında aynen şöyle denmektedir:

"Cumhurbaşkanının görev süresi beş yıldır. Bir kimse en fazla iki defa Cumhurbaşkanı seçilebilir".

Bu fıkranın yürürlüğe gireceği tarihle ilgili en ufak bir tereddüt olamaz. Zira söz konusu fıkrayı getiren 5678 sayılı Anayasa Değişikliği Kanununun son maddesinde aynen şöyle denmektedir:

"Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer ve halkoyuna sunulması halinde tümüyle oylanır".

5678 sayılı Anayasa Değişikliği Kanunu, 21 Ekim 2007 tarihinde halkoylamasına sunulmuş ve halkoylaması kesin sonuçları ise Yüksek Seçim Kurulu tarafından 31 Ekim 2007 tarih ve 26686 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır. Dolayısıyla 5678 sayılı Anayasa Değişikliği Kanunu 31 Ekim 2007 günü yürürlüğe girmiştir. Yani Cumhurbaşkanının görev süresi, 31 Ekim 2007 günü yedi yıldan beş yıla inmiştir.

Bunun aksini düşündürtecek tek bir sebep yoktur. Kanunlar, aksi öngörülmedikçe derhal uygulanırlar ve sonuçlarını doğururlar. Bir kanunun geçmişe uygulanıp uygulanmayacağı bazen tartışmalıdır. Ama bir kanunun geleceğe uygulanıp uygulanmayacağı tartışmalı bir şey değildir. Zaten kanun geleceğe uygulanmayacak ise, ne zaman uygulanacaktır? Eğer kanun koyucu, yapacağı kanunun yayınlandığı gün değil, daha sonra yürürlüğe girmesini arzu ediyorsa, kanun koyucunun bunu söz konusu kanunda ayrıca ve açıkça belirtmesi gerekir.

1. Örneğin bkz.: Kemal Gözler, *Hukuka Giriş*, Bursa, Ekin, 2011, s.203-210.

Kanunların yürürlüğe girişi konusunda *genel kural*, kanunun yayımı tarihinde yürürlüğe girmesidir. Kanunun yayımı tarihinden daha sonraki bir tarihte yürürlüğe girmesi, genel kural karşısında *istisnayı* teşkil eder. Daha sonra yürürlüğe girme istisna olduğuna göre, bu istisnanın ayrıca ve açıkça kanun koyucunun kendisi tarafından belirtilmesi gerekir. Yani bu istisna, yorumcu veya uygulayıcı tarafından değil, bizzat kanun koyucu tarafından getirilmelidir. Zira, yorum yoluyla istisna üretilemez. Keza ortada kanun koyucu tarafından getirilmiş bir istisna olmakla birlikte bu istisnanın kapsamı konusunda ortada tereddüt varsa, bu tereddüt dar yoruma tâbi tutularak giderilir; çünkü istisnalar dar yorumlanır².

Dolayısıyla 5678 sayılı Anayasa Değişikliği Kanunu, Cumhurbaşkanının görev süresinin beş yıl olduğu yolundaki kurala bir istisna getirmediğine göre, beş yıllık süre kuralı bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra görevde olan veya göreve gelecek olan bütün Cumhurbaşkanlarına uygulanır. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün 28 Ağustos 2007 tarihinde, yani 5678 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden önce seçilmiş olmasının değiştireceği bir şey yoktur. O da, mutlak ve genel bir kural olan beş yıllık süre kuralına tâbidir.

2. Cumhurbaşkanının Görev Süresinin Beş Yıl Olduğu Görüşünü Destekleyen Ek Argümanlar

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün görev süresinin beş yıl olduğu görüşünü desteklemek için şu ek argümanlar da ileri sürülebilir:

a) Birinci ek argümana göre eğer tali kurucu iktidar, Cumhurbaşkanlığı görev süresini beş yıla indirilmesi yolundaki hükmün, görevdeki Cumhurbaşkanına uygulanmamasını istiyor olsaydı, 5678 sayılı Kanuna bir geçici madde ekleyerek, beş yıllık süre kuralının görevdeki Cumhurbaşkanına uygulanmayacağını açıkça belirtebilirdi. Nitekim, hukukumuzda bunun örnekleri de vardır. Prof. Dr. Fazıl Sağlam'ın gözlemlediği gibi, 12 Eylül 2010 tarihli halkoylamasıyla onaylanan 7 Mayıs 2010 tarih ve 5982 sayılı Anayasa Değişikliği Kanununun 17'nci maddesiyle Anayasanın 147'nci maddesi değiştirilerek Anayasa Mahkemesi üyelerinin görev süresi 12 yıla indirildi. Ama Anayasa Mahkemesinin görevde olan ve değişiklik olmasaydı 65 yaşını dolduruncaya kadar görevde kalması gereken üyelerinin bu değişiklikten etkilenmemesi için adı geçen Anayasa Değişikliği Kanununun 25'nci maddesinde "*Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte üye olanlar yaş haddine kadar*

2. "Genel kural", "istisna", "istisnanın yorum yoluyla üretilmeyeceği" ve "istisnaların dar yorumlanması" konularında bkz.: Kemal Gözler, *Anayasa Hukukunun Genel Teorisi*, Bursa, Ekin, 2011, c.I, s.269-280.

görevlerine devam ederler" şeklinde bir hüküm getirildi. Fazıl Sağlam'ın isabetle vurguladığı gibi, "şayet 2007 Anayasa Değişikliği'nde de "Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Cumhurbaşkanlığı görevini deruhte eden kişinin görev süresi, 101. maddenin değişiklikten önceki metnine tâbidir." şeklinde benzer bir kural yer almış olsaydı, Sayın GÜL'ün görev süresi yedi yıl olurdu"³.

b) İkinci ek argüman şudur⁴: 21 Ekim 2007 tarihli halkoylamasıyla onaylanan 31 Mayıs 2007 tarih ve 5678 sayılı Anayasa Değişikliği Kanunuyla sadece Cumhurbaşkanının görev süresi yedi yıldan beş yıla indirilmemiş, TBMM'nin seçim dönemi, yani milletvekillerinin görev süresi de beş yıldan dört yıla indirilmiştir. Nitekim 22 Temmuz 2007'de beş yıl için seçilen 23'üncü dönem TBMM'nin seçimleri 12 Haziran 2011 tarihinde yenilenmiştir. Gerçi 12 Eylül 2011 seçimleri TBMM'nin normal yasama döneminin sona ermesiyle değil, kendi aldığı erken seçim kararıyla⁵ olduğu için, bu sona erme, Cumhurbaşkanının görevinin 2012'de sona ermesi meselesine birebir örnek teşkil etmez⁶. Ama 2011 yılında TBMM'nin görev süresinin dört yıl değil, beş yıl olduğuna ilişkin bir tartışma yaşanmamıştır⁷. 2011 yılında nasıl TBMM'nin görev süresinin 5678 sayılı Kanunla beş yıldan dört yıla indiği tartışmasız olarak kabul edilmiş ise, 2012 yılında da Cumhurbaşkanının görev süresinin aynı Anayasa Değişikliği Kanunuyla yedi yıldan beş yıla indiği kabul edilmelidir. Arada hiçbir fark yoktur. Görev süresi kısaltılması aynı 5678 sayılı Anayasa Değişikliği Kanunuyla yapılmıştır. Bu Kanun, TBMM'nin de, Cumhurbaşkanının da görev süresini kısaltmış, her iki halde de, görevde olan kişiler için bir istisna getirmemiştir. Keza görev süresi kısaltılan makamların niteliği bakımından da tam bir benzerlik vardır. Her ikisi de devletin birer temel organıdır.

c) Üçüncü ek argüman, Prof. Dr. Mustafa Koçak tarafından dile getirilmiştir: Cumhurbaşkanının statüsel bir durum içinde bulunduğunu hatırlattıktan sonra Profesör Koçak şu soruyu sormaktadır:

"Diyelim ki, bu arada Cumhurbaşkanının görev ve yetkilerini düzenleyen 104. maddesi değiştirilmiş ve bir kısım yetkileri kaldırılmış olsaydı Cumhurbaşkanı değişikliklik

-
3. Fazıl Sağlam, "Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün Görev Süresi", *Cumhuriyet*, 5 Ocak 2012.
 4. Bu argüman şu yazarlar tarafından dile getirilmiştir: Mustafa Koçak, "Cumhurbaşkanının Görev Süresi", *Radikal*, 3 Eylül 2010; Murat Sevinç, "Cumhurbaşkanı'na Açık Mektup", *Radikal İki*, 19 Haziran 2011. Ayrıca bu argümanı bana hatırlatan Prof. Dr. Mehmet Turhan'a teşekkür ederim.
 5. 3 Mart 2011 tarih ve 987 sayılı TBMM Kararı, *Resmî Gazete*, 4 Mart 2011, Sayı 27864 (Mükerrer).
 6. Bu hususa Murat Sevinç (*op. cit.*) tarafından dikkat çekilmiştir.
 7. İstisna olarak Bülent Yavuz, izleyen makalesinde (s.1182 vd.), TBMM'nin görev süresinin dört yıl mı, beş yıl mı olduğu sorununu tartışmakta ve beş yıl olması gerektiği sonucuna varmaktadır: Bülent Yavuz, "2007 Anayasa Değişikliğinin Doğurduğu Tereddütler ve Çözüm Yolları", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt XII, Yıl 2008, Sayı 1-2, s.1173- 1214.

öncesi düzenlemenin kendisine tanıdığı o yetkileri görevinin sonuna kadar, yani yedi yıl boyunca kullanabilecek miydi? Örneğin Cumhurbaşkanının statüsünün bir parçası olan Anayasa Mahkemesi üyelerini seçme yetkisini (Any. Md.104/2-c) kaldırılıp yerine yeni bir düzenleme getirilmiş olsaydı acaba boşalan Anayasa Mahkemesi üyeliklerine Cumhurbaşkanı eski statüsü gereği yeniden üye seçmeye devam edebilecek miydi?"⁸

Nitekim Mustafa Koçak'ın hayalî olarak verdiği örnek Türkiye'de 12 Eylül 2010 tarihli halkoylamasıyla kabul edilen 5982 sayılı Anayasa Değişikliği Kanunuyla gerçekleşmiştir. Söz konusu Kanunla Cumhurbaşkanının Anayasa Mahkemesi üye seçme yetkisi biraz, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna üye seçme yetkisi ise oldukça daraltılmıştır. Örneğin söz konusu değişiklikten önce HSYK'nın seçimle iş başına gelen beş üyesinin beşini de Cumhurbaşkanı seçerken, değişiklikten sonra cumhurbaşkanı yirmi iki üyeden sadece dört üyeyi seçer hale gelmiştir. 12 Eylül 2010 tarihli halkoylamasıyla kabul edilen 5982 sayılı Anayasa Değişikliği Kanununun yürürlüğe girmesinden sonra, kimse "Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, bu Kanun yürürlüğe girmesinden önce seçildi, seçildiği dönem yürürlükte olan Anayasa hükümlerinin Cumhurbaşkanına verilen yetkileri kullanır" dememiştir. Bu husus da Cumhurbaşkanının subjektif bir durumda değil, bir kamu hukuku statüsü içinde bulunduğunu göstermektedir.

B. CUMHURBAŞKANININ GÖREV SÜRESİ YEDİ YILDIR GÖRÜŞÜ VE BU GÖRÜŞ LEHİNE İLERİ SÜRÜLEN ARGÜMANLAR VE BUNLARIN ÇÜRÜTÜLMESİ

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün görev süresinin yedi yıl olması gerektiği yolunda ileri sürülen görüşler başlıca iki argümana dayanmaktadır. Aslında bu iki argüman da özleri itibarıyla birbirine çok benzemektedir: Birinci argümana göre, yedi yıl için seçilen Cumhurbaşkanının görev süresinin sonradan kısaltılması ona karşı bir haksızlık teşkil eder; ikinci argümana göre ise, Cumhurbaşkanının seçildiği gün yürürlükte olan Anayasa hükmüne göre yedi yıl olan görev süresi onun için "kazanılmış hak" teşkil eder.

1. Önce birinci argümanın açıklanması ve çürütülmesiyle işe başlayalım: Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün seçildiği gün itibarıyla görev süresinin yedi yıl olduğu ve seçildikten sonra görev süresinin beş yıla indirilmesinin kendisine karşı bir nevi haksızlık teşkil ettiği yolundaki argüman özel hukuk mantığı üzerine kuruludur. Zira özel hukukta belirli süreli bir hizmet akdinde, akdin yapılması esnasında öngörülen süre dolmadan taraflardan biri tarafından feshedilmesi haksız fesih teşkil eder ve diğer taraf için tazminat hakkını

8. Koçak, *op. cit.*

doğurur. Ancak özel hukuktan mülhem bu yöndeki düşünceler, kamu hukukunda geçerli olamaz.

Çünkü Cumhurbaşkanlığı statüsü, bir özel hukuk statüsü değil, bir kamu hukuku statüsüdür. Cumhurbaşkanlığı statüsü tarafların irade serbestisiyle belirlenen akdî bir durum değil, kanunî ve nizamî (*statutaire*) bir durumdur⁹. Yani Cumhurbaşkanının içinde bulunduğu durum, görev süresi, maaşı vs. tarafların karşılıklı rızasıyla belirlenmez. Burada bir akit değil, statü söz konusudur. Diğer bir ifadeyle Cumhurbaşkanı hizmet akdiyle çalışan bir "işçi" değil, geniş anlamda bir "kamu görevlisi"dir. Dolayısıyla Cumhurbaşkanı hizmet akdiyle çalışan bir işçinin statüsüne değil, bir kamu görevlisinin statüsüne tâbidir. Eğer Cumhurbaşkanı, bir işçi değil, bir kamu görevlisiyse, onun kendi görev süresi üzerinde bir hakkı söz konusu olamaz. Kimse Cumhurbaşkanı seçilirken kendisine her halükarda görev süresinin yedi yıl olacağı konusunda bir taahhütte bulunmamıştır.

Bu argüman konusunda şunu da belirtmek isteriz ki, bu argüman sadece hukuken yanlış değil, aynı zamanda psikolojik olarak ikna edici bir argüman da değildir. Zira Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, 28 Ağustos 2007 günü seçilirken 31 Mayıs 2007 tarih ve 5678 sayılı Anayasa Değişikliği Kanunuyla Cumhurbaşkanının görev süresinin beş yıla indirildiğini ve bu değişikliğin 21 Ekim 2007 tarihinde yapılacak olan halkoylaması onaylanacağını veya reddedileceğini biliyordu. Cumhurbaşkanının bu konuda bir "haklı beklentisi" olduğu yolundaki argüman inandırıcılıktan uzaktır.

2. Şimdi Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün görev süresinin yedi yıl olduğu yolunda bir "kazanılmış hakkı" olduğu yolundaki argümanın¹⁰ açıklanması ve çürütülmesine geelim: Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün seçildiği 28 Ağustos 2007 tarihinde görev süresinin yedi yıl olduğu hususu tartışmasızdır. Ancak kazanılmış hak argümanını ileri sürenlerin seçildiği gün yedi yıl olan bu sürenin daha sonra kısaltılamayacağını da ispat etmeleri gerekir ki, bu ispat edilmesi mümkün bir şey değildir.

Aslında Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün görev süresinin yedi yıl olduğunu iddiası, kazanılmış hak kavramının mahiyetiyle bağdaşmaz. Zira, kamu

9. Benim görebildiğim kadarıyla Cumhurbaşkanının "akdî" değil, "kanunî ve nizamî (*statutaire*)" bir durum içinde bulunduğu ve bu nedenle de Cumhurbaşkanının kazanılmış hakkının olamayacağı ve dolayısıyla 2007 yılında yapılan 5678 sayılı Anayasa Değişikliği Kanunuyla görev süresinin beş yıla indiği görüşü, ilk defa benim tarafından *Türk Anayasa Hukuku Dersleri* kitabımın Ocak 2008'de yapılan beşinci baskısında savunulmuştur: Kemal Gözler, *Türk Anayasa Hukuku Dersleri*, Bursa, Ekin, 2008, s.425-426.

10. Bu argüman Bülent Yavuz tarafından ileri sürülmüş ve savunulmuştur. Yazar, söz konusu sorunun çözümünün "kazanılmış hak" kavramına bağlı olduğunu yazmakta ve Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün bu konuda bir kazanılmış hakkının olduğu kabul edilerek görev süresinin yedi yıl olması gerektiği sonucuna ulaşmaktadır (Yavuz, *op. cit.*, s.1182, 1183, 1198-1203, 1208).

hukukunda bu tarz bir kazanılmış hak olamaz. Cumhurbaşkanı veya bir başka kamu görevlisi, görevi üzerinde bir subjektif hakka sahip değildir. Görev süresi "kanunî ve nizamî (*statutaire*)" bir şeydir. Her kamu görevlisinin görev süresi kendisinin iradesi dışında kısaltılabilir veya uzatılabilir. Normal görev süresi beş yıl olan bir görev, daha sonra dört yıla indirilebilir. Kanun aksini öngörmemiş ise, bu yeni değişiklik bu makama eskiden atanmış kamu görevlilerine de derhal uygulanır. Burada şunu da belirtelim ki, kamu hukukunda sadece kamu görevlilerinin statüsü ile ilgili değil, daha pek çok konuda kazanılmış hak olmaz. Yeni kanunlar, aksi öngörülmemiş ise, devam eden durumlara da derhal uygulanır¹¹. Örneğin eğitim süresi dört yıl olan bir fakültenin eğitim süresi beş yıla çıkarılabilir. Bu değişiklik, sadece bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten sonra bu fakülteye kayıt yaptıracak yeni öğrencilere değil, kanun aksini öngörmemiş ise, bu fakülteden henüz mezun olmamış mevcut öğrencilere de uygulanır. Bu öğrencilerin bu noktada kazanılmış hakkı yoktur; çünkü devam eden bir durum içindedirler. Bunların öğrencilik statüsü henüz bitmemiştir. Ama böyle bir kanunun yürürlüğe girmesinden önce bu fakülteden mezun olmuş öğrencilere, "kanun değişti, gel bir yıl daha oku" denemez¹². Benzer bir şekilde Cumhurbaşkanlığına ilişkin olarak da şunu söyleyebiliriz: Görev süresi usûlüne uygun olarak bitmiş eski Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'e "artık Cumhurbaşkanlığının görev süresi beş yıla indi, fazladan aldığın iki yıllık maaşları iade et" denemez. Burada artık bitmiş bir hukukî durum vardır. Kamu hukukunda kazanılmış hakkın anlamı bundan ibarettir.

Şüphesiz kamu hukuku statülerinde yapılan süre kısaltmalarında veya uzatmalarında, bu statüde bulunan kişilerin bu değişiklikten zarar görmemeleri için bazı geçiş hükümlerine ihtiyaç olabilir. Akıllı bir kanun koyucu böyle durumlarda ilgili kişileri mağdur etmemek için geçiş hükümleri, asıl kurala belirli bir süreyle istisna getiren hükümler koyar. Ama bu geçiş hükümlerini koyma, istisnalar getirme yetkisi, asıl hükmü koyma yetkisine sahip kanun koyucuya aittir.

Türkiye'de Cumhurbaşkanlığının görev süresi yedi yıldan beş yıla, 5678 sayılı Anayasa Değişikliği Kanunuyla indirilmiştir. Bu Kanunda bu değişikliğin uygulanmasına ilişkin bir geçiş hükmü veya bu değişikliğin görevdeki Cumhurbaşkanıya uygulanmayacağına ilişkin bir istisna hükmü **yoktur**. O halde söz konusu 5678 sayılı Anayasa Değişikliği Kanunu, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'e de uygulanır.

11. İdare hukukunda kazanılmış hak konusunda bkz.: Kemal Gözler, *İdare Hukuku*, Bursa, Ekin, 2009, c.I, s.1127-1146.

12. Bkz. Gözler, *Hukuka Giriş, op. cit.*, s.209.

Eğer söz konusu görev süresi kısaltmasının görevdeki Cumhurbaşkanına uygulanmaması arzu ediliyor idiyse, 5678 sayılı Anayasa Değişikliği Kanununa bu konuda bir geçici hüküm konması gerekirdi. Ama gelgelelim söz konusu Anayasa Değişikliği Kanununda böyle bir hüküm şu ya da bu sebeple yoktur. Anayasamızın bir başka yerinde de Cumhurbaşkanının görev süresine ilişkin böyle geçici bir hüküm, beş yıllık kurala istisna getiren bir hüküm bulunmamaktadır. O halde Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün görev süresi beş yıldır.

3. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün görev süresinin yedi yıl olması gerektiği konusunda ileri sürülen bir *ek argüman* da, görevdeki Cumhurbaşkanının Anayasa değişikliği yoluyla görev süresinin kısaltılmasının, iktidarların görev süresi kısaltarak iktidarın beğenmediği "cumhurbaşkanını azletme" yolunu açmasıdır¹³. Buna göre Anayasa değiştirecek güçte bir TBMM çoğunluğu, sevmediği bir cumhurbaşkanından bu yolla kurtulabilecektir¹⁴.

Şüphesiz bu yöndeki düşüncelerde bir haklılık payı vardır. Ama anayasayı değiştirecek güce ulaşmış bir parlamento çoğunluğu bir tali kurucu iktidardır ve değiştirilmesi yasak olanlar dışındaki anayasa hükümleri tali kurucu iktidarı bağlamaz. Dolayısıyla yukarıdaki endişeler akla uygun endişeler olsa bile, hukuk teorisi bakımından geçerli endişeler değildir. Aynı endişeler görevdeki cumhurbaşkanının görev ve yetkilerinin daraltılması için de geçerlidir. Haliyle tali kurucu iktidar, arzu ettiği her tarihte, usûlüne uygun olarak, Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri artırabilir veya azaltabilir. Nitekim Türkiye'de tali kurucu iktidar, 12 Eylül 2010 tarihli halkoylamasıyla kabul edilen 5982 sayılı Anayasa Değişikliği Kanunuyla Cumhurbaşkanının Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna ve Anayasa Mahkemesine üye seçme yetkisini daraltmıştır.

Son olarak belirtelim ki, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün görev süresinin yedi yıl olduğu yolundaki görüşlerin en zayıf tarafı, bu görüşün yürürlükte olan bir anayasa hükmüne dayanmıyor olmasıdır. 5678 sayılı Anayasa Değişikliği Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra Anayasamızda Cumhurbaşkanının görev süresinin yedi yıl olduğunu belirten bir hüküm yoktur. Durum böyle olunca kaçınılmaz olarak, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün görev süresinin yedi yıl olduğunu savunanlar, "bunu nereden çıkarıyorsunuz" sorusuyla muhatap olacaklardır.

13. Bu görüş, savunmak için değil, karşı görüşün nakledilmesi olarak Mustafa Koçak'ın makalesinde bulunmaktadır (Koçak, *op. cit.*).

14. Böyle bir endişe, bu makalenin müsveddesini okuyup eleştiren Prof. Dr. Hasan Tunç'un bana gönderdiği 16 Ocak 2012 tarihli e-mailde dile getirilmiştir. Kendisine teşekkür ederim.

II. CUMHURBAŞKANI ABDULLAH GÜL'ÜN GÖREV SÜRESİ KANUNLA BELİRLENEBİLİR Mİ?

2007'den bu yana Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün görev süresinin yedi yıl olduğu yolundaki görüşler ileri sürülmüş ise de, bu görüşler çok ikna edici olamamıştır ki, 2012 yılının Ocak ayının başında bu sorunun kanun ile çözümlenmesine teşebbüs edilmiştir. Görüldüğü kadarıyla bu teşebbüste bulunanlar da, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün görev süresinin baştan beri yedi yıl olduğunu savunanlardır. Aslında Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün görev süresinin yedi yıl olduğu tezini savunanların, 2012 yılının Ocak ayında böyle bir kanun çıkarmaya teşebbüs etmeleri, kendi tezlerinin ne kadar çürük bir tez olduğunu itiraf etmeleri anlamına da gelmektedir. Zira Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün görev süresi zaten yedi yıl ise, böyle bir kanuna ihtiyaç duymuyor olmaları gerekirdi.

Şimdi biz, Anayasamıza göre Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün görev süresinin beş yıl olduğunun kabul edildiğini varsayıyor ve bundan sonra, bu sürenin bir kanunla yedi yıla çıkarılıp çıkarılamayacağı hususunu tartışmak istiyoruz.

Hemen kendi fikrimizi söyleyelim: Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün görev süresi yapılacak bir Anayasa değişikliği ile yedi yıla çıkarılabilir. Hâlâ mevcut Cumhurbaşkanının görev süresinin beş yıl değil, yedi yıl olması arzu ediliyorsa, bunun zamanı çok geçmiş olmasına ve tabir caiz ise "yumurta kapağına dayanmış" olmasına rağmen, bugün de bu, bir Anayasa değişikliği yoluyla yapılabilir. Bir Anayasa değişikliği kanunu kabul edilir ve bu kanun derse ki, "Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün görev süresi yedi yıldır" bizim buna diyeceğimiz bir şey olamaz.

Ancak 2012 yılının Ocak ayının başında Türkiye'de yapılmak istenen şey bu değildir. Bu sorunu Anayasa değişikliği yoluyla değil de, kanun yoluyla çözmek istenmektedir. Yine basına yansıdığı kadarıyla TBMM Anayasa Komisyonunda 12 Ocak 2012 tarihinde yapılan görüşmede "*Cumhurbaşkanı Seçim Kanunu Tasarısı*"na¹⁵ Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün görev süresinin yedi yıl olduğuna ilişkin şöyle bir geçici madde eklenmesi kabul edilmiş:

"11. Cumhurbaşkanı'nın görev süresi 7 yıldır. 31 Mayıs 2007 tarihli Anayasanın Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun değişikliğinin yürürlüğe

15. Söz konusu kanun tasarısının, Başbakanlıktan TBMM Başkanlığına 21 Kasım 2011 tarihinde gönderilen ve TBMM'de 1/487 esas sayısı ile kaydedilen tasarı olduğu anlaşılmaktadır. Bu kanun tasarısının metnine http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tasari_teklif_sd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=95755 den ulaşılabilmektedir. Ancak burada ulaşılan Başbakanlıktan gelen metinde Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün görev süresine ilişkin bir hüküm yoktur.

girdiği tarihten önce seçilen cumhurbaşkanları, iki defa seçilememeleri kuralı dahil, Anayasanın değişiklik öncesi hükümlerine tabidir"¹⁶.

Öncelikle belirtelim ki bu hüküm, TBMM Genel kurulu tarafından kabul edilir ve usûlüne uygun olarak yayımlanırsa bir "kanun" hükmü haline gelecektir. Yani bu hüküm bir "Anayasa" hükmü değildir. Bu hüküm normlar hiyerarşisinde Anayasa altında kanun düzeyinde yer alır ve Anayasaya uygun olmak zorundadır.

O halde şu soruyu tartışmamız gerekmektedir: Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün görev süresinin kanunla yedi yıl olarak belirlenmesi Anayasamıza uygun mudur?

Kanımızca hayır. Yukarıda açıklandığı gibi Anayasamızın 101'inci maddesinin ikinci fıkrasına göre Cumhurbaşkanı'nın görev süresi beş yıldır. Yine yukarıda açıklandığı gibi bu hüküm, 31 Ekim 2007 günü yürürlüğe girmiştir. Bu hükme istisna getirilmek isteniyorsa, yapılması gereken şey Anayasa değişikliği yapmaktan ibarettir. Anayasanın bir hükmüne, Anayasa Değişikliği yolu ile istisna getirilebilir. Kanunla bir Anayasa kuralına istisna getirilemez. Böyle bir kanun kaçınılmaz olarak Anayasaya aykırı bir kanun olur.

Eğer bir Anayasa hükmüne kanunla istisna getirilebilirse, Anayasanın üstünlüğünün ne anlamı vardır? Eğer bir Anayasa hükmü, Anayasa değişikliği yoluyla değil, kanun değişikliği yoluyla aşılabiliyorsa, Anayasanın bağlayıcılığının ve nihaî tahlilde hukuk devleti ilkesinin ne anlamı kalır?

* * *

Burada son olarak şu su hususa da dikkat çekmek isteriz ki, önümüzdeki günlerde kabul edilecek "Cumhurbaşkanı Seçim Kanunu"nun normalde 2012 yılının Ağustos ayında yapılması gereken Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde uygulanıp uygulanmayacağı sorunu da tartışma çıkarabilecek bir sorundur. Çünkü, söz konusu Kanunda görevdeki Cumhurbaşkanı'nın görev süresinin yedi yıl olduğu ve dolayısıyla Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin 2014 yılında yapılacağı yolundaki hükmü, Yüksek Seçim Kurulu, "seçim kanunlarında yapılan bir değişiklik" olarak görüp, bu hükmün Anayasanın 67'nci maddesinin son fıkrası uyarınca yürürlüğe girmesinden itibaren ancak bir yıl sonraki seçimlerde uygulanabileceğine karar verip, böyle bir Kanuna rağmen, Cumhurbaşkanlığı seçimlerinin 2012 yılı Ağustos ayında yapılmasına karar verebilir"¹⁷.

16. TBMM Meclis Haber Portalında 12 Ocak 2012 tarihli "TBMM Anayasa Komisyonunda, Cumhurbaşkanı Seçimi Kanunu Tasarısı kabul edildi" başlıklı haber (http://www.meclishaber.gov.tr/develop/owa/haber_portal.aciklama?p1=120087).

17. Şüphesiz burada Anayasamızın 67'nci maddesinin son fıkrasının yasakladığı şeyin yeni bir seçim kanunu yapmak olmadığı mevcut "seçim kanunlarında yapılan değişiklikler" olduğu görüşü

SONUÇ

Hukuka saygılı iktidarların yapması gereken şey, beğenmedikleri bir hukuk kuralı varsa, bunu ihlâl etmek, bunu dolanmak, bunu çarpıtmak değil, güçleri yetiyorsa, bu kuralı önceden usûlüne uygun olarak değiştirmekten ibarettir. Ülkeyi yöneten insanların kendilerini hukuk kurallarıyla bağlı hissetmedikleri bir ülkede hukuk güvenliği sarsılır. Hukuk kuralları herkes için bağlayıcıdır. Hukuk kurallarını çarpıtmanın, onları dolanmanın dürüstlük ve samimiyetle bağdaşacak bir yanı yoktur.

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün görev süresini kanunla uzatma yolunda bu hukuka aykırı teşebbüsün mimarı olan Adalet ve Kalkınma Partisinin kendisi hukuk kurallarının çarpıtılmasından çok çekmiş bir partidir. Hatırlanacağı üzere 2007 yılının Mayıs ayında Anayasa Mahkemesi, o zaman yürürlükte olan Anayasamızın 96 ve 102'nci maddelerindeki kuralları çarpıtarak, Adalet ve Kalkınma Partisinin Cumhurbaşkanı seçmesine engel olmuştur. Anayasa Mahkemesinin o zaman yaptığı yorumu bu satırların yazarı en şiddetli bir şekilde eleştirmiş, Anayasa Mahkemesi kararının bütünüyle yanlış olduğunu ve o zamanki TBMM çoğunluğunun Cumhurbaşkanı seçme hakkına meşru olarak sahip olduğunu savunmuştur¹⁸.

Burada şunun altını çizmek isterim: Yine o günlerde Adalet ve Kalkınma Partisine Cumhurbaşkanı seçtirmemek için toplantı yetersayısının 367 olduğu yolundaki görüşlere karşı çıkarak, *Zaman* Gazetesinde yazdığı bir makalesinde Prof. Dr. Ergun Özbudun şu uyarıyı yapmıştır:

"Bugün belli bir kesimin belli siyasal amaçlar doğrultusunda hukuk kurallarını çarpıtma gayretine karşı sessiz kalırsa, yarın başka bir kesimin bambaşka amaçlar uğrunda o kuralları çiğnemesine karşı söyleyecek sözümüz olmaz"¹⁹.

Bugün, tamı tamına beş yıl sonra aynı uyarıyı, hocam Ergun Özbudun'un cümlesini aynen ödünç alarak, ama bu sefer Adalet ve Kalkınma Partisine karşı ben yapmak istiyorum:

ileri sürülebilir. Ancak böyle bir görüşün bir takım zayıf yanları da vardır: Bu görüş kabul edilirse, yürürlükteki seçim kanunlarında formel değişiklik yapmak yerine, değiştirilmek istenen hükmü bağımsız bir kanun olarak kabul edilmesi yoluna gidilebilir. Örneğin 2839 sayılı Milletvekili Seçim Kanununun 33'üncü maddesinde öngörülen yüzde onluk ülke barajı, seçimlere bir yıldan az bir zaman kala TBMM tarafından, adı geçen Kanunun 33'üncü maddesinde değişiklik yapılmak yerine yeni ve bağımsız bir "Ülke Barajı Kanunu" kabul edilerek, yüzde ondan daha aşağıya indirilebilir. Böylece Anayasamızın 67'nci maddesinin son fıkrasının yasakladığı amaca ulaşılabilir. Burada sadece şu hususa dikkat çekmek istiyorum. Anayasamızın 67'nci maddesinin son fıkrası açısından, 2012 yılında kabul edilecek bir Cumhurbaşkanı Seçim Kanununun hangi seçimlerde uygulanabileceği sorunu eninde sonunda tartışmaya açılacaktır.

18. Kemal Gözler, "Hukukun Siyasetle İmtihani: Kim Sınıfta Kaldı?", *Türkiye Günlüğü*, Sayı 89, Yaz 2007, s.5-16 (www.anayasa.gen.tr/kim-sinifta-kaldi.htm); Kemal Gözler, "Cumhurbaşkanının Seçimi Konusunda Bir Açıklama", *Türkiye Günlüğü*, Sayı 89, Yaz 2007, s.17-23 (www.anayasa.gen.tr/cbnin-secimi-tgunlugu.htm).

19. Ergun Özbudun, "Cumhurbaşkanı Seçimi ve Anayasa", *Zaman*, 17 Ocak 2007.

"Bugün belli bir kesimin belli siyasi amaçlar doğrultusunda hukuk kurallarını çarpıtma gayretine karşı sessiz kalırsa, yarın başka bir kesimin bambaşka amaçlar uğrunda o kuralları çiğnemesine karşı söyleyecek sözümüz olmaz".

Hukuk kuralları iki tarafı keskin bıçak gibidir. Nalıncı keseri değildir. Hukuk kurallarına saygı, sadece lehimize olduklarında değil, aleyhimizde olduklarında da onlara itaat etmeyi gerektirir.

Görünen odur ki, Cumhurbaşkanının görev süresine ilişkin Anayasamızın 102'nci maddesinin ikinci fıkrası hükmü, Adalet ve Kalkınma Partisinin hoşuna giden bir hüküm değildir. Adı geçen Parti, hukuka saygılı ise, ya bu hükme Anayasa değişikliği yoluyla istisna getirmeli, ya da ona boyun eğmelidir. 15-18 Ocak 2012.

KAYNAKÇA

- GÖZLER (Kemal), "Cumhurbaşkanının Seçimi Konusunda Bir Açıklama", *Türkiye Günlüğü*, Sayı 89, Yaz 2007, s.17-23 (www.anayasa.gen.tr/cbnin-secimi-tgunlugu.htm).
- GÖZLER (Kemal), "Hukukun Siyasetle İmtihanı: Kim Sınıfta Kaldı?", *Türkiye Günlüğü*, Sayı 89, Yaz 2007, s.5-16 (www.anayasa.gen.tr/kim-sinipta-kaldi.htm).
- GÖZLER (Kemal), *Anayasa Hukukunun Genel Teorisi*, Bursa, Ekin, 2011, c.I.
- GÖZLER (Kemal), *Hukuka Giriş*, Bursa, Ekin, 2011.
- GÖZLER (Kemal), *İdare Hukuku*, Bursa, Ekin, 2009, c.I.
- GÖZLER (Kemal), *Türk Anayasa Hukuku Dersleri*, Bursa, Ekin, 2008.
- KOÇAK (Mustafa), "Cumhurbaşkanının Görev Süresi", *Radikal*, 3 Eylül 2010.
- ÖZBUDUN (Ergun), "Cumhurbaşkanı Seçimi ve Anayasa", *Zaman*, 17 Ocak 2007.
- SAĞLAM (Fazıl), "Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün Görev Süresi", *Cumhuriyet*, 5 Ocak 2012.
- SEVİNÇ (Murat), "Cumhurbaşkanı'na Açık Mektup", *Radikal İki*, 19 Haziran 2011
- YAVUZ (Bülent), "2007 Anayasa Değişikliğinin Doğurduğu Tereddütler ve Çözüm Yolları", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt XII, Yıl 2008, Sayı 1-2, s. 1173- 1214.

(c) Kemal Gözler. 2012.

Bu metin ileride bir dergide yayınlamayı düşündüğümüz bir makalenin "hazırlık versiyonu" veya "taslak versiyon (*draft version*)"udur. Bu taslak metin, burada ilk defa 16 Ocak 2012 tarihinde yayınlanmıştır. Bu makalenin kesin versiyonu daha sonra bir Dergiden yayınlanacak olsa da, Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun sağladığı koruma bakımından, bu metnin alenileşme tarihi olarak 16 Ocak 2012 tarihi kabul edilmelidir.

Yukarıdaki taslak makalenin metni kopyalanıp, başka sitelere konulamaz. Bunun yerine <http://www.anayasa.gen.tr/gorev-suresi.htm> şeklinde link verilmesi önerilir.

Bu taslak makaleden usûlüne uygun alıntılar yapılırken, bu metne kağıt bir dergide yayınlanıncaya kadar şu şekilde atıf yapılması önerilir: Kemal Gözler, "Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün Görev Süresi Ne Kadardır ve Bu Görev Süresi Kanunla Belirlenebilir mi?", www.anayasa.gen.tr/gorev-suresi.htm (erişim tarihi). Makale kağıt üzerinde yayınlanıncaya kadar makaleye atıfta erişim tarihinin belirtilmesinde yarar vardır. Zira gelen eleştiriler doğrultusunda makalede düzeltme ve değişiklikler yapmam mümkündür. Nitekim bu makale buraya ilk defa 16 Ocak 2012 tarihinde konulmuştur. Ancak makalede aynı gün ve 18 Ocak 2012 gününde düzeltmeler ve bazı değişiklikler yapılmıştır.

Bu makalenin 24 Ocak 2012 tarihli UZUN versiyonunu www.anayasa.gen.tr/gorev-suresi.pdf den okuyabilirsiniz.

Editör: Kemal Gözler

Ana sayfa: www.anayasa.gen.tr

Bu sayfa: www.anayasa.gen.tr/gorev-suresi-kisa.htm

Konuluş Tarihi: 16 Ocak 2012

Son Değişiklik: 18 Ocak 2012